

Målbeskrivelse for utdanning i gruppepsykoterapi for barn og unge for leger i spesialisering i barne og ungdomspsykiatri

Formål:

Gruppeprosesser og virksomme intervensjoner i grupper med barn og unge er noe alle spesialister i barne- og ungdomspsykiatri skal ha noe kunnskap om og erfaring med.

Gruppepsykoterapi er en form for behandling der en gruppe mennesker møtes, under ledelse av en profesjonell gruppeterapeut, for å hjelpe seg selv og hverandre. Denne terapiformen har bred anvendelse og har vært en vanlig behandlingsmulighet i over 50 år. Utdanning innen gruppepsykoterapi (GPT) for barn og unge skal gi kandidaten særlig kunnskap om de mulighetene for psykoterapi som finnes innenfor ulike anerkjente gruppeformater for barn og unge. Utdanningen skal være forankret i en bred psykodynamisk tradisjon hvor en sikter mot å arbeide med de tanker, følelser og fantasier, bevisste og ubevisste, som aktiveres hos barnet eller ungdommen. Utdanningen skal gi en innføring i oppdatert forskning og gjøre kandidaten kjent med tradisjonelle og nyere gruppeterapeutiske programmer.

Psykiske plager og funksjonsvansker har ofte sitt opphav eller får sin utforming i erfaringer med andre i de gruppene vi er en del av fra vi blir født.

For de minste barna er familien en gruppe med enestående betydning for den psykologiske utviklingen. Utover i barneårene og i ungdomsalderen vil mange andre grupper få stadig større betydning for barnets psykologiske utvikling. Erfaringer i skoleklassen, på fotballaget og i vennegjengen eller opplevelsen av å bli holdt utenfor ved mobbing eller tap av tilhørighet og mestring på grunn av flytting eller sykdom, vil ha stor innvirkning på barnets opplevelse av seg selv og verden.

Utdanningsprogrammet skal sikre at kandidaten får kunnskap og begreper til bruk i utredning og planlegging av terapi for barn og unge med psykiske lidelser. Det fokuseres på kasusformuleringer og andre terapeutiske beskrivelser som kan klargjøre mulighetene eller begrensningene for gruppepsykoterapi for den enkelte pasient.

Utdanningsprogrammet skal støtte kandidaten i sin prosess med å utvikle:

- gode psykoterapeutiske holdninger
- bli kjent med sitt eget utgangspunkt av personlige egenskaper, erfaringer og begrensninger som har betydning for virket som terapeut i BUP.

Utdanningen skal sikre opplæring, erfaring og veiledning i:

- administrasjon og ledelse av terapigrupper for barn og unge.
- kommunikasjonsferdigheter og gruppeterapeutiske intervensjoner tilpasset barn og unge.

Læringsmål: Etter gjennomført kurs skal kandidaten i spesialisering ha tilegnet seg en forståelse av og kunnskap om:

1. Gruppers allmennmenneskelige, evolusjonsmessige og sosialpsykologiske betydning. Gruppedynamikk og gruppeprosesser i små og store grupper, inkludert utstøtings- og antigruppeprosesser
2. Forskningsbasert kunnskap om forskjellige typer gruppebehandling.

Behandlingsvalg ved ulike diagnoser: rus og avhengighet, psykose, nevropsykiatriske forstyrrelser (ADHD, autisme-spekterlidelser), personlighetsmessige vansker (emosjonelt ustabile, unnvikende), stemningslidelser, angstlidelser, traume- og belastningslidelser. GPT ved andre problemstillinger som migrasjon, sorg, familieproblemer eller somatisk sykdom. Informasjon til pasienter, pårørende, kolleger og ledelse om nytten ved å drive terapeutiske grupper for barn og unge.

3. Spesifikke gruppeterapeutiske faktorer og verbale og non-verbale intervensjoner i gruppen. De spesielle uttrykks- og kommunikasjonsformer som er viktige i arbeidet med barn og unge basert på utviklingspsykologisk kunnskap.
4. Rammefaktorer ved oppstart og ledelse av terapigrupper for barn og unge. Grupper i sengepost, poliklinikk eller andre institusjoner som skole og barnevern. Etablering av gruppeveiledning. Etablering av kvalitetssikring og forskning i liten eller større skala.
5. Faser i gruppepsykoterapi; initierings-, differensierings-, arbeids- og avslutningsfase.
6. Terapeutens og gruppens rolle i dynamisk administrasjon.
7. Etske og juridiske problemstillinger med barn og ungdom i grupper (taushetsplikt, meldeplikt, samarbeid med familie, barnevern mm.)
8. Koterapi.
9. Subgruppefenomener, grunnantagelsesgrupper og andre ubevisste gruppeprosesser som utnyttes terapeutisk i GPT. Overføring, motoverføring og proaktiv identifikasjon, samt om regulering av forsvar, benektning og motstand.
10. Kunnskap om nevrobiologiske forhold av betydning for gruppepsykoterapi, f.eks affekt-, tilknytnings-, traume- og mentaliseringsteori.
11. Terapeutfaktorer, inkludert terapeutens opplevelse av utilstrekkelighet og skam.

Kandidaten skal etter gjennomført utdanning kunne evaluere pasientens egnethet for forskjellige terapiformer og kunne gjennomføre selvstendig psykoterapeutisk behandling som omfatter alle faser; rekruttering, evaluering, åpnings-, midt- og avslutningsfase.

Behovet for metodefordypning i ulike terapiformer ivaretas ved senere frivillig påbygging.

Målgruppe: Leger i spesialisering i barne- og ungdomspsykiatri. Utdanningen er også åpen for psykologer og profesjonsutøvere med helse og sosialfaglig høyskoleutdanning med relevant tilleggsutdanning og klinisk erfaring med barn og unge.

Utdanning, praktisk gjennomføring og organisering:

Omfang: Minimum 200 timers obligatorisk utdanning over 2 år i gruppepsykoterapi med minimum 5 samlinger à 3 dager pr. år. (15 kursdager)

Arbeidsform: Samlingene er lagt opp praktisk-teoretisk og består av fem ulike formater for læring:

1. Forelesninger om gruppepsykoterapi for barn og ungdom.
2. Deltakerne leser litteratur som gjennomgås og drøftes i grupper.

3. Deltakerne legger fram klinisk materiale til drøfting i veiledningsgruppen. Det kliniske materialet presenteres i form av videoopptak, lydbåndopptak eller detaljerte utskrifter fra terapitimer, med problemstilling. Undervisningen er prosessorientert, der en søker å integrere klinisk og teoretisk tilegnelse og forståelse.

Det er egne forelesninger, teori- og veiledningsgrupper for BUP-utdanningen. I disse gruppene bør antallet deltakere ligge mellom 6 og 8.

4. Storgrupper, for utforskning av gruppedynamikk og intervensjoner i store grupper (50+)
5. Egenerfaringsgrupper (8-10 deltakere).
6. Lokale/regionale veiledningsgrupper mellom samlingene.

I egenerfaringsgruppene kommer deltakere sammen med deltakere fra andre GPT-programmer. Gruppene er tverrfaglig sammensatt for å gi en bredest og mest mulig nyttig erfaring i tverrfaglig samarbeid.

For å få godkjent utdanningen må kandidaten være tilstede minimum 80 % av hver av elementene i utdanningen.

Under utdanningsperioden forutsettes at deltakerne er i en arbeidssituasjon som gir relevant praksis med egne pasientgrupper under utdanning/veiledning.

For å sikre at alle er i gang med grupper som kan tas til veiledning, starter utdanningen med en egen introduksjonssamling våren før selve terapiutdanningen starter.

Krav til ansvarlig for utdanningsprogrammet: Lærer i teori- og veiledningsgruppen (GPT barn og unge) skal være spesialist i barne- og ungdomspsykiatri og være godkjent psykoterapiveileder (GPT). Psykologspesialist med tilsvarende kompetanse kan godkjennes etter søknad til Spesialitetskomiteen i barne- og ungdomspsykiatri.

Forankring i teoretisk og empirisk forskningslitteratur: En psykodynamisk gruppeterapeutisk forståelse er basis i GPT-utdanningen. Utdanningen vil også gi grunnleggende kunnskap om andre former for gruppeterapi gjennom sitt fokus på psykoterapeutisk holdning, prosess og kommunikasjon. Utdanningen skal inkludere forskningsbasert kunnskap innenfor det psykodynamiske feltet og se dette i sammenheng med empirisk forskning innenfor andre terapiretninger.

Krav til klinisk praksis: Spesialistkandidaten må i løpet av utdanningen minimum legge frem til veiledning:

- ett gruppeterapiforløp med flere (minimum fem) gruppesesjoner
- tre kasusbeskrivelser med ulike problemstillinger fra egen praksis.

Kandidatene forutsettes å utføre gruppepsykoterapeutisk pasientbehandling gjennom hele utdanningen.

I tillegg skal kandidaten legge frem egen erfaring med

- foreldrearbeid knyttet til barn eller ungdom i terapi.
- samarbeid med kolleger og ledelse ifm etablering og drift av GPT.

Veiledning: Psykoterapiveiledningen skal strekke seg over hele den tiden utdanningen pågår (2 år) med minimum 65 timer samlet for veiledning på samlinger

og i lokale/regionale veiledningsgrupper. Psykoterapiveiledning skal gis av godkjent psykoterapiveileder i GPT.

Lege- eller psykologspesialister som har gjennomført 3 år eller mer innen GPT og har relevant klinisk erfaring, kan godkjennes som psykoterapiveiledere. (Øvrige lærere ved utdanningsinstitusjonen godkjennes ut fra interne kriterier.)

Lokale/regionale veiledningsgrupper kan benytte telematikk (video).

Psykoterapiveiledningen skal attesteres.

Litteratur: Litteraturlisten oppdateres ved nye relevante utgivelser. Følgende bøker er aktuelle:

Landmark, Anders Flærøy og Stänicke, Line Indrevold (2018), Det uforståelige barnet, Hertervig akademisk.

Bjerke, Synnøve Ness (2018). GRUPPETERAPI – grunnleggende om hvorfor og hvordan, Gyldendal.

Sandahl, Christer (2014). Gruppens potential – att leda och utveckla gruppbehandling, Natur & kultur.

Nielsen J & Sørensen P (2013) Brug gruppen – psykodynamisk gruppeterapi, Hans Reitzels forlag.

Kennard, D., Roberts, J. & Winter, D.A. (2000). A Workbook of Group-Analytic Interventions. Jessica Kingsley.